

WARRICK, Joby. Vzestup Islámského státu: Pod černou vlajkou teroru. Brno: JOTA, 2016. ISBN 978-80-7462-968-6.*Libor Frank*^a

Kniha Joby Warricka s názvem *Vzestup Islámského státu: Pod černou vlajkou teroru* je bezesporu velmi zdařilou publikací, která se věnuje aktuálnímu a z odborného i laického pohledu velmi atraktivnímu tématu tzv. Islámského státu (*daeš*). Joby Warrick zpracoval poměrně rozsáhlou publikaci (kniha má přes 400 stran), která se věnuje především okolnostem vzniku *daeš* a podává velmi zasvěcený obraz situace a vývoje v Jordánsku, Sýrii a Iráku od americké invaze do této země v roce 2003 až do současnosti. Podobně jako jiní autoři¹ věnující se problematice *daeš* dochází k celkovému závěru, že tzv. Islámský stát je přímým a nezamýšleným důsledkem zahraniční intervence do Iráku a nekompetentního zasahování západních států (zejména USA) do komplikovaného světa Blízkého východu. Zároveň kniha implicitně evokuje otázku, jak by se vyvíjel Blízký východ a celý svět, pokud by političtí představitelé USA neupřednostňovali nereálné politické představy a zahraničněpolitické cíle před objektivními (avšak nepřijemnými) fakty od vlastních zpravodajských služeb.

Joby Warrick je významným americkým novinářem a jeho publikace je výborným příkladem investigativní práce. Také z tohoto důvodu byla právě recenzovaná kniha v letošním roce oceněna Pulitzerovou cenou. Svým novinářským stylem se Warrickova práce vymyká odborným textům, které jsou zpravidla recenzovány na stránkách časopisu *Obrana a strategie*, nicméně tento styl jí rozhodně neubírá na kvalitě. Autor vykresluje důvody, okolnosti a průběh postupné radikalizace části hnutí odporu proti americké okupaci Iráku a činí tak na pozadí osobních příběhů Abú Musaba Zarkáviho, zakladatele al-Káidy v Iráku, Abú Bakra Bagdádího, chalífy tzv. Islámského státu i jejich přímých protivníků, tj. Abú Haitama z jordánské zpravodajské služby (*muchábarátu*) i jeho americké kolegyně Nady Bakosové z CIA. Obohacení příběhu vzniku *daeš* o osobní zkušenosti a vzpomínky zpravodajských operativců, vojáků, členů hnutí odporu i vrcholných politických představitelů USA a blízkovýchodních států, to vše činí Warrickův příběh čtivým a velmi autentickým.

Velká část knihy je věnována jednomu muži - Abú Musab Zarkávimu, který byl mimořádně důležitým ideologickým vůdcem i stratégem islámských radikálů, s jehož jménem jsou spojovány významné spektakulární teroristické akce islamistů, jejich vojenské úspěchy i mezinárodní vzestup atraktivity radikálního islámu. Joby Warrick

^a Centre for Security and Military Strategic Studies, University of Defence, Brno, Czech Republic. E-mail: libor.frank@unob.cz.

¹ Např. Jürgen Todenhöfer v češtině vydané publikaci „*Inside IS - 10 dnů v „Islámském státě“*“, IKAR, 2015.

plasticky vykresluje život i činy tohoto radikála a na jeho osobním příkladu zároveň demonstrovuje důvody a průběh masového přijímání myšlenky tzv. Islámského státu mezi mladými muslimskými muži. Autor rozplétá složité vazby mezi Zarkávím a jeho mentorem Usámou bin Ládinem a postupně se měnící vztah mezi Zarkávím příznivci a al-Káidou, kterou nakonec dynamičtější, radikálnější a úspěšnější *daeš* střídá na pozici lídra islámského radikalismu a dokonce s ní dostává do konfliktu. Zarkávím je věnována mimořádná pozornost zejména z toho důvodu, že jeho organizační, ideologické a mobilizační působení položilo základy pro vznik současného tzv. Islámského státu.² Sám autor dokládá enormní důležitost Zarkávím a jeho odkazu pro *daeš* slovy: „*Tohle je ten stát, kterému Zarkáví umetl cestu*“ (str. 305).

Jestliže Warrick věnuje první dvě třetiny své knihy Zarkávím, situaci v Iráku a Jordánsku v uplynulé dekádě, poslední třetina se soustřeďuje převážně na Sýrii a její tragickou současnost. Vypuknutí občanské války v Sýrii jako důsledek nespokojenosti značné části obyvatelstva s autoritářským režimem Bašára Asada umožnilo expanzi *daeš* na nové teritorium. Původně sekulární, občanská a neozbrojená revolta se i v důsledku jen minimální zahraniční podpory ukázala být neúspěšná a své významné místo v syrském konfliktu zaujal *daeš* a další radikální islamistické skupiny, které neváhaly použít násilí vůči komukoliv, kdo nesdílel jejich vizi náboženského uspořádání společnosti. Jestliže Warrick kritizuje americkou vládu za nekompetentní (a o to častější) zasahování do vnitropolitických záležitostí blízkovýchodních států po roce 2001, tak stejnou měrou kritizuje mizivou západní podporu neislamistické opozici v jejím nerovném boji s Asadem i *daeš*. Implicitně tak dává za vinu Obamově administrativě porážku demokratické opozice, posílení legitimacy Asadova krutého režimu, stejně jako mocenský vzestup *daeš* v Sýrii.

Samotné aktuální realitě je v knize věnován menší prostor, nicméně i zde se autorovi podařilo shromáždit řadu zajímavých informací. Představení vedoucí elity *daeš*, včetně chalífy Abú Bakra Bagdádího, jejich vzájemných vazeb i sdílené životní zkušenosti (Bagdádí i řada vedoucích islamistů byla zadržována Američany ve stejném detenčním zařízení v průběhu války v Iráku) a vyznávaných hodnot, je velmi důležité pro pochopení vzniku *daeš* i jeho značné atraktivity v rámci deprivované muslimské společnosti. Zároveň je varující v tom smyslu, že pravděpodobná vojenská porážka *daeš* nebude znamenat konec radikálního islámu, jen jeho vynucený přechod na jiné, neméně násilné a agresivní metody a formy působení.

Publikace Joby Warricka je velmi zajímavou, čtivou, informačně bohatou publikací, která se nepochybně nalézá své čtenáře mezi odbornou i laickou veřejností. Uznání je nutné vyslovit i nakladatelství JOTA, které bylo schopné knihu vydat ve velmi krátkém čase po zveřejnění v USA. Překlad takto rozsáhlého a komplikovaného textu (včetně řady užitečných věcných i terminologických vysvětlivek) byl nepochybně výzvou pro překladatele, který se svého úkolu zhostil se ctí. Nicméně zřejmě spěch a nedostatečná jazyková korektura jsou také důvodem, proč se v textu v nadměrné míře vyskytují překlepy a další, sice drobné, ale rušivé nedostatky.

² Zarkáví byl zabit v průběhu amerického náletu na město Bákuba 7. června 2006. K „oficiálnímu“ vyhlášení tzv. Islámského státu v dnešní podobě dochází až počátkem roku 2014.